

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
ВІДДІЛ ПЕДАГОГІЧНОГО ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА БІОГРАФІСТИКИ

**УКРАЇНСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ДІАСПОРА: ПОРТРЕТИ,
ДЖЕРЕЛА, ДОСЛІДЖЕННЯ**

**THE UKRAINIAN EDUCATIONAL DIASPORA: PORTRAITS,
SOURCES, RESEARCH**

Лариса Березівська,
доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член (академік) НАПН України
Larysa Berezivska,
Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor, Full Member (Academician) of
the NAES of Ukraine

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

- набуття особливого значення педагогічної біографіки як інструмента зміцнення національної ідентичності, збереження гуманістичних цінностей і гармонізації соціокультурного середовища;
- необхідність широкого представлення діяльності вимушених педагогів-емігрантів минулого, їхнього націєтворчого спадку в сучасному освітньо-науковому просторі;
- актуалізація питання української еміграції через війну рф задля виявлення позитивного еміграційного досвіду щодо виховання в дітей і молоді поваги та любові до Батьківщини, громадянина-патріота незалежної України за її межами.

Закон України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» (2025):

«...увічнення пам'яті про:

- осіб, які брали участь у захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, опорі тоталітарним режимам, зокрема у Війні за Незалежність України, борців за незалежність України у ХХ столітті;
- осіб, які здійснили героїчний вчинок, звершення в ім'я Батьківщини;
- осіб, які здійснили вагомий внесок у розбудову Української держави, підтримання міжнародного миру та безпеки, зміцнення міжнародного авторитету України;
- осіб, які зробили значний особистий внесок у захист політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвиток української науки, культури».

НАУКОВИЙ АПАРАТ

Мета дослідження – виявити концептуальні ідеї гуманістичної спадщини українських освітян, їхню європоцентричність; представити імена й доробок українських педагогів діаспори задля актуалізації біографіки як складника аксіології освіти в цифрову епоху, засобу консолідації українського суспільства.

Об'єкт дослідження – українська педагогічна біографіка як складник європейського та світового освітньо-наукового, інформаційного простору.

Предмет дослідження – життєві траєкторії українських педагогів за межами Батьківщини у вимушеній еміграції (1919–1991) у різних суспільно-політичних, соціокультурних контекстах, їхній творчий доробок.

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ

- *пошуково-бібліографічний та евристичний;*
- *історіографічний і термінологічний аналіз спеціальної літератури;*
- *логічний, аналітичний, класифікації;*
- *біографічний;*
- *інтерпретація, теоретичне узагальнення і порівняння;*
- *міждисциплінарний підхід* інтегрує методологічні засади педагогічного джерелознавства, педагогічної біографіки, аксіології освіти, гносеології, а також моделювання історико-педагогічного знання, спрямованого на деколонізацію освітньо-наукового простору, актуалізацію творчої спадщини українських педагогів у контексті євроінтеграції;
- *джерелознавча евристика* передбачає системний пошук, критичний аналіз і перевірку інформації; орієнтована на ту частину української педагогічної спадщини, яка тривалий час (у радянську добу) була вилучена з наукового обігу в Україні.

ВЕКТОРИ ТА ПРОДУКЦІЯ

1. «Українська педагогічна діаспоріана у європейському та світовому освітньо-науковому просторі: портрети, тексти й контексти (1919–1991)»

✓ *хрестоматія «Українська педагогічна діаспоріана у європейському та світовому освітньо-науковому просторі: портрети, тексти й контексти (1919–1991)».*

2. «Видання українських педагогів в еміграції у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського»

✓ *науковий каталог «Видання українських педагогів в еміграції у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського».*

3. «Електронний ресурс як засіб консолідації біографічної та бібліографічної інформації про українських і закордонних освітніх діячів»

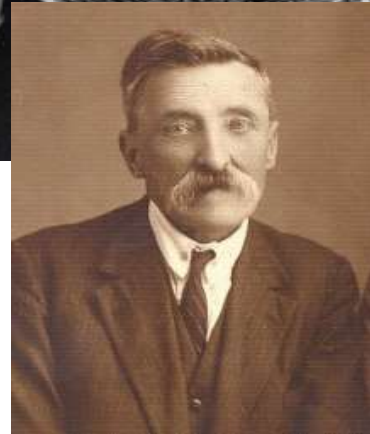
✓ *віртуальні сторінки про педагогів-емігрантів ресурсу «Педагоги України та світу».*

ХРЕСТОМАТІЯ «УКРАЇНСЬКА ПЕДАГОГІЧНА ДІАСПОРИАНА У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА СВІТОВОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ: ПОРТРЕТИ, ТЕКСТИ Й КОНТЕКСТИ (1919–1991)»

Хрестоматія вперше цілісно представлтиме:

- біографічні портрети;
- вибрані твори (або уривки з них);
- бібліографічну й біоісторіографічну інформацію

про понад 40 відомих і маловідомих українських педагогів чи освітніх діячів у діаспорі.

НАУКОВИЙ КАТАЛОГ «ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ В ЕМІГРАЦІЇ У ФОНДІ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО»

Науковий каталог уперше:

- репрезентуватиме видання українських педагогів, освітніх діячів в еміграції з фонду ДНПБ, які донині не були предметом окремого дослідження;
- комплексно представить маловідомі та невідомі джерела з історії української та закордонної освіти на різних етапах її розвитку;
- введе їх до наукового обігу й інформаційно забезпечить розвідки із педагогіки, історії освіти, біографіки, бібліографознавства, культурології тощо.

ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ» (ПОНАД 90 ПОСТАТЕЙ): ВІРТУАЛЬНІ СТОРІНКИ ПРО ПЕДАГОГІВ-ЕМІГРАНТІВ

<https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/>

Актуальний і затребуваний цифровий ресурс – кількість його переглядів у 2023–2025 рр. приблизно 140 тис. із різних країн світу.

Буде оновлено та створено сторінки про українських педагогів-емігрантів:

- Г. Ващенко (1878–1942)
- Н. Григоріїв (1883–1953)
- М. Левицький (1866–1932)
- І. Огієнко (1882–1972)
- Н. Світлична (1936–2006)
- С. Сірополко (1872–1959)
- Д. Соловей (1888–1966)
- П. Холодний (1876–1930)
- С. Черкасенко (1876–1940)
- Н. Шульгіна-Іщук (1888–1979) та ін.

«Педагогі України та світу»

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

ЕЛЕКТРОННИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ РЕСУРС «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»

НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА ДОЛІНСЬКА-ВАСИЛЕНКО-МОРГУН (12.02. (31.01), 1884 – 08.06.1973)

ІВАН АУГУСТИНОВИЧ ІВАНОВИЧ (17.03.1874 – 19.03.1945)

ПРОКОПОВИЧ В'ЯЧЕСЛАВ КОСТИВТИНОВИЧ (22.06.1881 – 07.06.1942)

ВАЩЕНКО ГРИГОРІЙ ГРИГОРОВИЧ (23.04.1878-02.05.1967)

ПЕРСПЕКТИВИ

- забезпечення актуальних інформаційних потреб освіти в історико-біографічній інформації;
- збагачення знаннями про життя і діяльність, погляди та світоглядні цінності українських освітян із діаспори;
- реконструкція національної педагогічної пам'яті, тобто повернення імен забутих педагогів і презентація їхнього творчого спадку світовій спільноті в контексті деколонізації як частини глобального освітньо-наукового простору;
- поширення відомостей про розвиток української і закордонної педагогіки, її гуманістичних ідей, що стане в пригоді під час реформування освіти як складника євроінтеграції України;
- підвищення значущості використання педагогічного біографічного знання в освітньому процесі;
- актуалізація педагогічного біографічного знання в інтелектуальному й духовному житті українського суспільства.

Дякую за увагу! Все буде Україна!

**Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського
НАПН України: <https://dnpb.gov.ua/>**

**Відділ педагогічного джерелознавства та біографістики:
<https://tinyurl.com/2s4ymaxm>**

Google Scholar:

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=eA9i0W0AAAAJ&hl=ru>

Facebook: <https://www.facebook.com/dpssb.sselu/>

***НД «Українська педагогічна біографіка в контексті
європейського та світового освітньо-наукового,
інформаційного простору»***

(2026–2028, керівник: Л. Березівська).